

Марченко В. М., д.е.н., професор,
Гречко А. В., д.е.н., професор,
Кузьмінська Н.Л., к.е.н., доцент
КПІ ім. Ігоря Сікорського

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ, УТВОРЕНИМИ У РЕЗУЛЬТАТІ РУЙНУВАНЬ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД

За даними Державного комітету статистики України, розвиток будівництва супроводжувався зростанням обсягів будівельних відходів. Так, в 2020 році було утворено близько 900 тис тон відходів будівництва, понад 83 % із яких розміщуються на полігонах та місцях їх тимчасового зберігання [1]. В Україні спеціалізовані полігони для захоронення будівельних відходів є лише у Києві (полігон № 6) та майданчик у Харкові. Основним місцем розміщення таких відходів є звалища побутових відходів.

В умовах війни країна постала перед необхідністю поводження зі зростаючими обсягами відходів, утвореними в результаті руйнування будівель та споруд. Так, за даними досліджень Київської школи економіки, за час війни станом на кінець липня в Україні було зруйновано та пошкоджено 129,9 тис. житлових будівель, 2217 освітніх установ, 903 медичні установи, 89 установ соціальної сфери, 388 підприємств, 43,7 тис. одиниць сільськогосподарської техніки, 1991 магазинів, 511 адмінбудівель, 18 цивільних аеропортів, 764 дитсадки, 634 культурні споруди, 27 торгових центрів [2].

Порядок поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків [3] визначив можливі шляхи повторного використання компонентів відходів від руйнувань. Основними шляхами рекуперації відходів будівництва є використання їх компонентів для виробництва цементу, дорожнього покриття, в металургії.

Реалізація законодавчо закріплених можливостей використання будівельних відходів можлива лише при наявності збалансованої системи економічних інтересів держави та суб'єктів підприємництва – учасників системи поводження з відходами руйнувань об'єктів будівництва. В довоєнний період загальна кількість підприємств в сфері поводження з відходами становила 1621 одиницю, із них діяльність зі збирання відходів здійснювали 910 підприємств, оброблення та видалення відходів – 190, відновлення матеріалів – 521. Із усієї кількості діючих підприємств 92,3% були малими підприємствами, рентабельність діяльності яких становила 2-5 %. Основним об'єктом зацікавленості суб'єктів підприємництва в сфері поводження з такими відходами був металобрухт.

Накопичення значних обсягів відходів, утворених у результаті бойових дій, потребує необхідності стимулюючої підтримки учасників ланцюга управління з такими відходами. Напрямом такої підтримки є вплив держави на формування ринкового попиту на вторинні матеріали, вироблені з будівельних відходів. Адміністративними методами формування такого попиту є: законодавчо закріплена вимоги про обов'язковість використання певної частки вторинних будівельних матеріалів у новому будівництві, державне регулювання ціни вторинного цементу. Інструментами закріплення відповідальності за учасниками довгого ланцюга управління будівельними відходами є державні контракти та державне фінансування впровадження інноваційних технологій виробництва вторинних матеріалів.

Перелік посилань:

1. Утворення та поводження з відходами I–IV класів небезпеки за категоріями матеріалів у 2020 році. <https://ukrstat.gov.ua> 2. Пряма шкода від руйнувань в Україні досягла \$ 108 мільярдів. Focus.ua 3. Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2022-%D0%BF#n99>